

MÅTTSUNDARN

Medlemsblad från

MÅTTSUNDS INTRESSEFÖRENING

Nr 9

Årgång 5. 2000

Tidningen delas ut gratis till alla hushåll i Måttsund.

Priset för övriga 20:-

Lägerskola i Vallen

"Joel fick ett napp men den smet"

INNEHÅLL:

Innehållsförteckning - Styrelsens sammansättning	sid 2
Redaktören har ordet	sid 3
Intresseföreningens verksamhet 2000	sid 4
Telegrafan	sid 5
Ett sjöäventyr	sid 8
Rapport från skolan	sid 12
Choenoplectus eller	sid 16
Måttunds historia: Hemman nr 7	sid 19
Måttundsbor berättar	sid 29
Bondens år	sid 30
Konstnär som arbetar i det tysta	sid 31
Ny i byn	sid 33
Måttunds by vid tidigare sekelskiften?	sid 34

Måttunds Intresseförenings styrelse:

			tel.
Thomas Sandberg	ordförande	Myrbacken 11	341 43
Tomas Lejon	v. ordf.	Sörsundet 69	341 70
Lena Holmqvist	sekreterare	Myrbacken 15	343 16
Torbjörn Nilsson	kassör	Kläppvägen 35	343 30
Carina Avergren	ledamot	Gultmalvägen 43	342 76
Karin Vilhelmsson	ledamot	Kläppvägen 14	342 52
Peter Frykenfeldt	ledamot	Kläppvägen 37	340 22
Eva Lundström	suppleant	Skogsbrynet 25	341 49
Miriam Mozel-Öström	suppleant	Rinnelvägen 8	342 11

Redaktör:

Ingrid Vikström	Måttunds byaväg 296	340 72
-----------------	---------------------	--------

Kära läsare

Du håller i din hand den nionde utgåvan av Måttsundarn. Stimulerad av det fina mottagande som tidigare nummer har fått, är det med stor glädje jag fortsätter att ställa samman detta lilla blad.

Genom studier av kyrkböcker, mantals- och skattelängder mm får man uppgifter om de människor som bott i byn före oss. Men man vill ju gärna veta lite mer, få en inblick i hur människor kan ha haft det under århundradena före vår egen tid. Intervjuer med äldre personer, gamla handlingar, foton mm kan bidra till detta.

Det är inte lätt att komma ihåg det man hört berättas för åtskilliga år sen. Ibland sådant som återgetts av generation till generation. Alla känner ju till hur ett uttalande kan ändra skepnad allt eftersom det vandrar från mun till mun. Men fastän man kan känna en viss skepsis, ska dessa berättelser inte förringas. Vilken historiebok är till alla delar helt sann? Jag behöver väl inte påminna om Herman Lindqvists senaste fadäs.

Ibland blir jag upprörd av bybor som erbjuder mig att ta del av gamla handlingar. Dessa kan vara ovärderliga när det gäller att fastställa uppgifter som man bara hört berättas.

Denna gång tackas särskilt Gunnar Johansson och Erik Nilsson för deras bidrag. Men visst finns det flera som kan hjälpa till att fylla kommande tidningars sidor? Hör av er!

Den utställning av Eriks foton som visats i samband med de två senaste årens Måttsundsdag väckte stort intresse. Jag fick då idén att bilda ett slags fotoarkiv genom att låna ihop gamla foton, som jag förmodar finns lite varstans i gårdarna, och kopiera dem i A4-format. Intresseföreningen har lovat att stå för kostnaden. Därför - ni som har gamla foton och album, som ni tror kan intressera, hör av er ni också!

Visst har vi som inte har några skolbarn funderat över den gröna flaggan som nu alltid vajar i toppen av skolans flaggstång? I rapporten från skolan får vi förklaringen.

Till sist önskas ni alla läsare och medarbetare en riktigt GOD JUL, detta årtusendes första!

Ingrid Vikström

Verksamhet Måttsunds Intresseförening år 2000

Det har varit ett ganska händelserikt år. Den största händelsen är väl utbyggnaden av bredband. Ingen kan ha undgått det omfattande grävandet i byn. Bland andra saker som hänt eller gjorts kan nämnas följande:

Petter Edin har nyligen lämnat över ansvaret för Måttsunds hemsida till Lena Fransson. Hjälp henne alla med tips om utformning, innehåll m m. Hemsidan är ju ett av våra ansikten utåt. Telefon till Lena: 343 04.

Sedvanligt Valborgsfirande, Måttsunds dag och Surströmmingsskiva. Alla med många deltagare. Kul!!

Badstranden har under hösten fyllts med grus och till våren ska vi ALLA hjälpas åt att snygga till den.

Alla nyinflyttade till byn kommer i fortsättningen att få en fågelholk som välkomstpresent. Holkarna är tillverkade i byn.

Vi har deltagit i Landsbygdsforum, nätverksträffar med andra byautvecklingsgrupper och jobbat med Landsbygdsprogram 2010.

Barnmusikalen "Pettersson och Findus" framfördes i Medborgarhuset och Intresseföreningen bjöd på inträde för dagis, skola och måttsundare.

Trafiksäkerheten i byn är ett område som Håkan Edström förtjänstfullt jobbat med. Låt oss hoppas att ett resultat av detta arbete kan bli sänkt hastighet genom byn.

Innan årets slut har vi även planerat adventskafé med julmarknad, julgran ska tändas och julblommor delas ut.

Vi i styrelsen tackar för ett händelserikt år och hoppas på minst lika stort deltagande i aktiviteter under nästa år.

Tänk på att Intresseföreningen är inte bara de som sitter i styrelsen, utan vi ALLA som bor i Måttsund.

Måttsund 2000-11-29
Lena Holmqvist

Telegrafan

I denna tid, när telefonen börjar vara varje mans (kvinnas och barns) egendom, är det kanske på sin plats att fundera över hur det var när telefonen första gången gjorde inträde i vår by.

Det har berättats att två samtalsstationer inrättades våren 1909. Den ena, Måttunds inre station, fanns hos Axel Nilsson i Ståornits (nuvarande Måttunds byaväg 270) och Måttunds yttre station hos Fredrik Larsson i Äirik (Måttundsvägen 761). Om man var i behov av att tala med en person på annan ort och ansåg att ett brev skulle ta för lång tid eller om t.ex. läkare eller barnmorska skulle tillkallas, kunde man gå till en av dessa samtalsstationer för att ringa.

1917 flyttades stationen till Föschmäscher och blev växelstation. Alfred Vikström blev stationens föreståndare.

Så småningom anslöt sig några bybor. Nr 1a innehades mellan åren 1919 och 1924 av Gustav Sundbom, som hade affär i Lässes (Se artikeln om hemman nr 7!) medan Leonard Sundbom i Vesmärscher hade nr 1b. Genom att dela på ett abonnemang blev kostnaden för installationen och den fasta avgiften lägre, men man kunde inte använda de båda apparaterna samtidigt och signalerna gick fram till båda. Nr 2 var från år 1920 registrerad på Erik Nilsson men överfördes 1924 på hans bror Viktor, som då startade affärsrörelse i Pärnöscher. Samma nummer finns fortfarande i denna gård, men fyra siffror har tillkommit framför 2:an. När Konsum 1929 startade sin butik, fick man där nr 3. Den fjärde abonnenten blev Evert Vikström som 1933 lät installera sin telefon. Även det numret kan man spåra i sonen Lars telefonnummer.

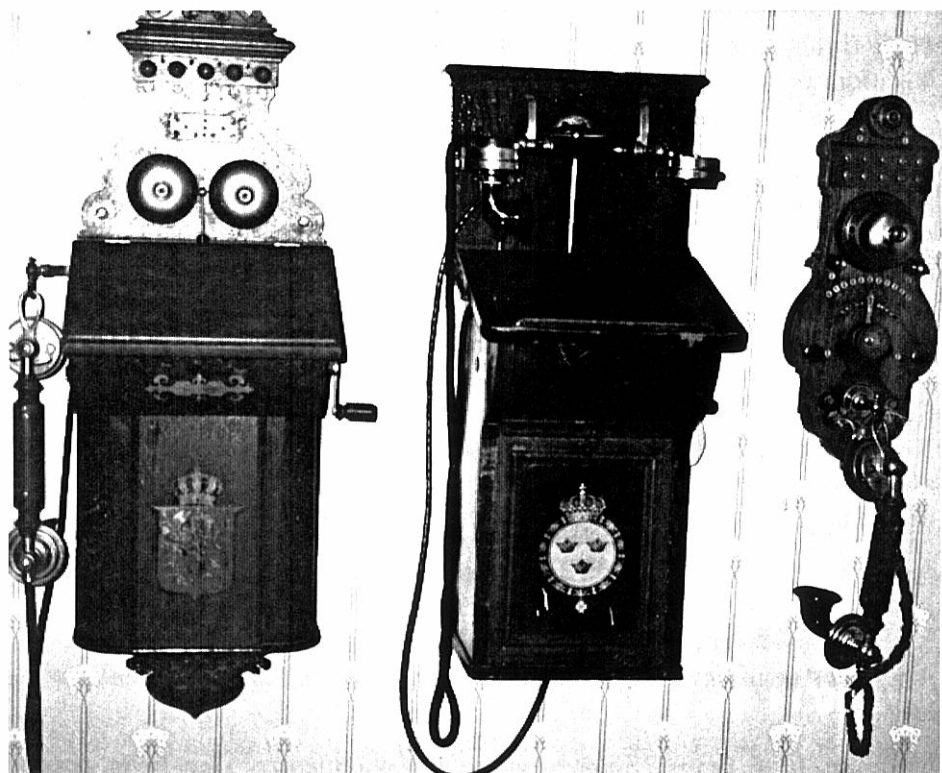
Anmälningssavgiften var för dessa första abonnenter 140 kronor. För en 200 m lång anslutningsledning till samtalsstationen betalades 40 kronor. Kvartalsvis betalades 7:50 i fast avgift och 3 öre per samtal. Med tanke på den tidens penningvärde kan man lätt förstå varför inte telefon fanns i alla hem.

Omkring 1940 fanns i byn drygt tiotalet abonnenter. Den hölls öppen mellan kl 8.00 och 14.00 samt mellan 16.00 och 20.00. Övriga tider kunde man inte använda sin telefon.

Husets medlemmar tillsammans med en anställd skötte stationen. Unga måttunds flickor kunde ibland få sommarjobb som växeltelefonist. Stanny Öhman hade mellan åren 1943 - 1948 jobbet som växeltelefonist i Mått-

sund. I sysslan ingick också att gå med telefonmeddelanden och telegram till de bybor som inte hade telefon. Stannys uppgift var också att sköta husmorssysslorna i Föschmäscher, eftersom husmodern var gammal och sjuklig och hennes dotter Anna var handelsbiträde på Konsumaffären.

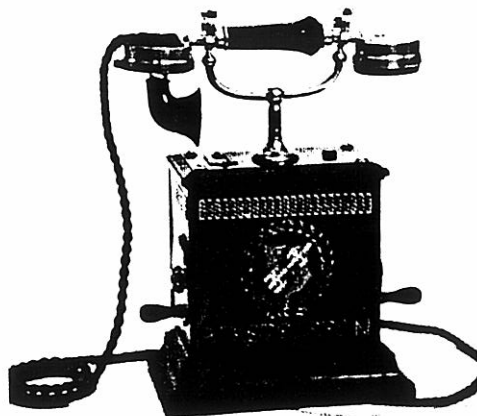
Via Telegrafan i Luleå kunde man nå andra orter, men det fanns bara två linjer dit och om båda var upptagna måste andra vänta på sin tur. En linje gick till Anträs och via den kunde man ibland få "låna" en linje till stan. Avgiften var inte kopplad till tidsåtgången, och därför kunde samtalen bli timslånga. Då blev telefonisten ibland tvungen att be de pratglada avsluta samtalet, eftersom andra väntade på sin tur.

Olika modeller av väggtelofoner

Under krigsåren byggdes ett luftbevakningstorn på Måtsundsberget. Vid samtal till och ifrån personalen där, hade telefonisten rätt att bryta andra samtal. När växeln var stängd var tornets telefon direkt uppkopplad till Luleå. Även in- och utgående rikssamtal (se nedan!) bröt lokalsamtal.

Bertil Vikström övertog sin fars syssla som föreståndare för växelstationen i Måttund 1951. Fortfarande var växeln belägen i Föschmäschen.

Bordstelefon från 1900-talets början

Vid automatiseringen 1958 lades stationen ner. Det blev betydligt enklare att telefonera, när man direkt på apparaten kunde slå det nummer man ville kopplas till. Då var telefonen för de flesta en självklar "pryl" i hemmet.

1975 fanns i Måttund omkring 170 abonnenter och i dag, år 2000, kan man räkna till närmare 200. Vad man däremot inte kan ha någon uppfattning om är antalet mobiltelefoner. De bör vara minst lika många.

Hur gick det då till när man skulle telefonera vid tiden före automatiseringen? Den apparat man använde var antingen av bordsmodell eller väggansluten. Bordsmodellen, en svart låda utrustad med en klyka för luren, hade en vev på sidan. Man drog hastigt veven något varv och lyfte sen på luren. Efter några sekunder svarade telefonisten: "Måttund" Då uppgav man det nummer man ville komma till och telefonisten repeterade. Därpå kopplade hon samman den uppringande med det önskade numret och skickade en signal med hjälp av en liten spak. När två familjer delade på abonnemang gav telefonisten en signal till a och två signaler till b för att de skulle veta vem det gällde.

Om man skulle ringa till en abonnent utanför det egna telefonområdet blev det s.k. rikssamtal och samtalet blev då betydligt dyrare. Samtalet kopplades upp via telegrafstationen i Luleå, där de s.k. rikstelefonisterna förmedlade det vidare. Ibland berördes flera stationer innan man nådde det önskade numret.

I.V.

Källa: Bygd i förvandling Måttund
Intervju med Berta Sundström och Stanny Öhman

Ett sjöäventyr

på väg ut till Altappen.

Denna malör hände på 1880-talet. Tre unga män från byn skulle segla ut till Altappen för sitt första arbetspass. Arbetarsamhället där, anlagt 1879, var Luleås största industriort vid denna tid. Där fanns då både sågverk och järnbruk med smältverk. Från maj månad och under hela den ljusa årstiden pågick arbetet med skiftgång dygnet runt.

De tre männen var Nils Petter Johansson född 1857 i nr 11 'Häsch', Nils Erik Wikberg född 1858 i nr 6 'Buss' och Isak Johnsson född 1849 i nr 9 'Jåones-Häsch'. De båda första blev bönder och brukare av sina fädernehemman, medan den senare genom giftermål var bosatt i Sörsundet på 'Jonsors', en avstyckning från hustruns hemgård nr 10:3 Röllosch.

Avfärden tog sin början vid 'Brätskåtan', nedanför det hus som under ett antal år var barnkoloni och där byns badplats är belägen. De var utrustade med proviant som skulle räcka minst en vecka och kunde bestå av lite skummad mjölk i en träflaska, en filbytta, några kornbröd i en trävacke, några saltströmmingar i ett fiskmattråg, en bytta med palt eller pannkakor och om det fanns råd och lägenhet lite kokmalet JAVA kaffe i en näverask.

Det var i mitten av månaden maj när isarna gått - kanske omkring den 18:e 'Eirmäss', då vårvädret kan vara ganska lynnigt. Det var söndagsafton och allt var klart för avfärden. Man väntade bara på Nils Erik Wikberg som blivit försenad efter att ha varit på 'barsöl' (barnsöl). Förr firade man ofta att familjen fått tillökning med att bjuda till dopkalas. Snart kom Nils Erik och från en nyinköpt cigarrlåda bjöd han: "Rök nu pojkar, här är ingen 'fättigpjåsa'!" Nils Erik gjorde därefter något som han annars inte brukade göra. Han satte sig vid rodret, surrade fast skotet och sa: "Nu ska det få sitta tills det börjar spruta för fullt mellan tullarna." De båda kamraterna satte sig i fören för att invänta. Och mycket riktigt, när de kom utanför Börtnäsheden såg de hur en körare kom från norr, en kraftig vindby med hagel och regn som välte båten.

Männen, som suttit i fören, äntrade hastigt upp på kölen till den kapsejsade båten och klarade sig från ett dopp. Seglaren Wikberg däremot följde med båten under vattnet. Snart kravlade också han, frustande och hostande vatten, upp på båtens köl. Han drog av sig den tunga och blöta

vadmalströjan, kastade den i sjön och sa: "Den behöver jag nog inte mer." Men när den kom drivande förbi båten fiskade han upp den igen. Han kände nog att det var för tidigt att 'kasta yxan i sjön'. På tal om yxan ja - hans nya täljyxa gick förlorad i havets djup. Wikberg var mycket skicklig i att använda sin bila, den var hans viktigaste arbetsredskap.

Snart skallade de nödställdas rop på hjälp, men i den hårda motvinden var det ingen från fastlandet som hörde dem. På södra sidan av Granön fanns Jan Nilsa 'Råoli-Janne'. Han hörde ropen och skyndade till undsättning och en liten värmande brännvinstår lyckades han snappa åt sig. Den piggade upp och värmdde männens frusna kroppar. Med förenade krafter lyckades man sedan vända båten och kunde fiska upp proviantkärnen som drivit i land vid Äggskär. Sen blev det för de tre att fara tillbaka till byn för att utrusta sig med ny proviant och torra kläder. Där hemma fanns några kvinnor - hustru, fästmor och mödrar - som grät och inte ville skicka sina unga män tillbaka till en säker druckningsdöd. Men de avseglade än en gång, nu med en annan styrman och den färden gick utan missöden. Den förste styrmannen och seglaren satte sig aldrig senare vid ett roder.

Tidigt på måndagsmorgonen började dagens arbetspass. Nu skulle de nya arbetarna få visa sin styrka och uthållighet, visa vilken 'karlakarl' som var 'man för sin hatt'. Därför arbetades det dygnet runt, ingen ville ge upp först. Men tröttheten tog så småningom överhand och en efter en gav upp. Isak Jonsson somnade under en matrast med smörgåsen i munnen. Till sist, på det sjätte dygnet, var det bara Nils Petter kvar. Då sa kaptenen på lastbåten: "Nu får du inte fortsätta längre, nu har du visat att du är den uthålligaste". Orken var ändå inte slut, men synen avtog och han stötte och klämde sig när han lastade järntackorna nere i lastrummet.

Efter några dagar kände han en smärta från hjärtat som han aldrig känt förr. Han for då in till Luleå och stadsläkaren Dr Björkman. Doktorn sa att Nils Petter hade vatten omkring hjärtat och ordinerade en medicin som skulle göra honom frisk. "Ta några droppar av den här och om ni inte blir bra så tag några till", sa doktorn. Läkemedlet hjälpte och Nils Petter blev frisk med en gång. Medicinflaskan sparades länge men behövde aldrig användas mer.

Många år senare, en vinterdag 1904, hade Nils Petters nioårige son fått följa med sin far till Luleå. Då kunde de höra den nyinvigda domkyrkans klockor ringa. I en rad kom stadsbudens hästar vackert utstyrda med

plymer, schabrak och täcken körande upp till kyrkan och i risslorna satt fina herrar med fruar. Så vackra hästar hade pojken aldrig förr sett och han frågade vad detta var. Fadern visste att det var doktor Björkmans begravningståg. Många av stadens krämare och även allmogens folk kantade kortegevägen. "Nu ska vi också ge honom vår sista hyllning" sa Nils Petter "för det var han som botade mig när jag var ung". Doktor Björkman ansågs vara en mycket duktig läkare och mycket omtyckt, inte minst av stadens fruntimmer.

Verksamheten i Altappens såg och järnbruk var efter dåtida mått ganska hög. Arbetsuppgifterna på ett större sågverk förr var sågare, plankbärare, stabbläggare och ströpojkar. En plankbärare hade på axeln en läderkudde, halvmåneformad och stoppad med tagel och kallad "puta". Dessutom ett träverktyg "spaken" som var böjt i ena änden och läderförkläde "förskinn".

Under de korta fripassen och lediga stunderna fanns inte mycket av förströelse. Men en sommar bjöds underhållning på kvällarna av en negress, som kommit till ön med en fraktbåt. Hon hade en trumma som hon slog takten på medan hon sjöng och vickade på höfterna. Ända fram på hösten hördes hennes trummande under mörka kvällar. Året därpå kom hon tillbaka, men en dag kom en polis från Luleå och beordrade henne ta båten från Altappen för hemtransport. Kvinnan uttryckte sitt missnöje över polisens agerande och visade det med några nyss inlärd svenska kraftuttryck.

En tidig sommarmorgon 1908 såg Nils Petter från sitt köksfönster hur svart, tjock rök bolmade upp över skogen och horisonten i öster. Han anade vad som var å färde. "Nu brinner Altappen", sa han. Han hade alldeles rätt. Hela industrianläggningen och dess bebyggelse blev lågornas rov. Den knappt 30 år gamla industriepoken var tillända.

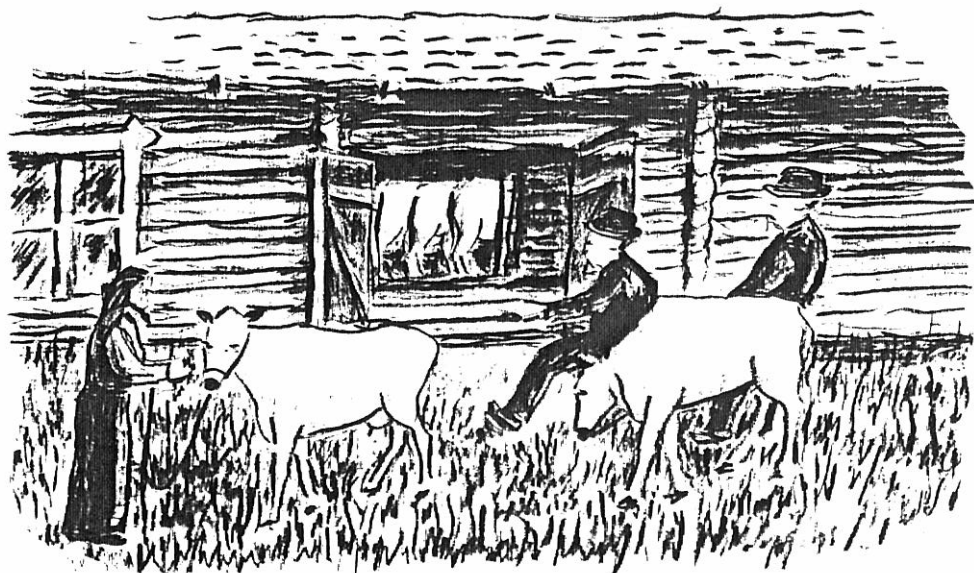
En sommardag år 1949 träffade jag gamle Nils Erik Wikberg, då 91 år, vid mjölkbryggan nere vid vägen. Hans hörsel var inte den bästa, men jag pratade så högt jag förmådde och frågade om han mindes olyckstillbudet vid Börtnäsheden den där gången för länge sen. Jodå, det mindes han hur solklart som helst fastän det hade gått 69 år sen "Jan Nilsa kom och frälste dem".

En annan episod med samme man som huvudperson utspelade sig för många år sen. Kanske kan den vara värd att berätta:

Wikberg och hans hustru Amanda kom en söndagsmorgon med en ko till den tjur man hade uppe i Häsch. Vad som var upphovet till händelsen - vad som kan röra sig i huvudet på en gammal men liten tjur - är inte lätt att veta. Kanske blev han lite småsint på de där som var så pratiga och stojande. Han var minsann inte bortskämd eller van vid glädje och skratt där han stod dag ut och dag in i sitt lugna bås. Eller kanske han hade humor och ville skoja med dem, när de nu var så roliga och spralliga (särskilt Amanda, som alltid hade "smort munläder" och var gladlynt).

Efter att ha blivit utledd på lagårdsbacken och utträttat det han skulle, tog tjuren helt sonika Buss-Wikberg på hornen, bar in honom i ladugården och ställde ner honom i sitt bås. Under tiden hade gumman Amanda verkligen blivit rädd och jämrade sig högljutt, eftersom hon trodde att det hon just bevittnat var början till Nils Eriks sista avfärd. Men gubben kom snabbt på fötter och utan tack för skjutsen och adjö till tjuren skyndade han lite snopen ut, tog sin ko och sin hustru och lagade sig hem.

Ja, så var det med denna lilla händelse, som jag sätter mitt bomärke under.

Rapport från skolan

Denna höst har vi arbetat med ett tema som vi kallat "Måttund förr". Vi ville ta reda på hur man levde förr i tiden och hur det såg ut i byn. Vi inledde temaarbetet med en cykelutflykt till fäbodarna. Där fick barnen höra berättas om fäbodarna och fäbodlivet och om fisket i byn förr och nu. De fick prova att slå med lie och att göra olika slags knopar. Till lunch åts, förutom matsäck, halstrad fisk och tunnbröds-mackor.

Ingvar berättar om fäbodlivet

Alla barn har också besökt byns smedja, där Halvdan berättade om jobbet som smed.

Efter detta valde barnen vad de ville jobba med, allt utifrån sitt eget intresse. Sen blev det ett febrilt jobbande under några veckor. Det hela avslutades med en redovisning inför hela skolan i matsalen.

Eleverna får lära sig slå knopar

Vi har också startat ett nytt projektarbete, som kommer att sträcka sig ett par år framåt. Det handlar om företagsamhet och för detta har vi fått EU-medel. Vi samarbetar med Per Önneryd, som håller på att starta ett bryggeri i Bergnäset. Barnen har varit och tittat på lokalerna, som än så länge är ganska tomma. De ska sen få följa företagets uppbyggnad och även vara delaktiga i vissa arbetsmoment.

Föräldrasamverkan

Måttundsskolan har mycket aktiva föräldrar. I skolan finns tre arbetsgrupper där både barn, föräldrar och personal ingår. Det är en miljögrupp, en IT-grupp och en klassföräldragrupp. Grupperna träffas ett par gånger per termin och drar upp riktlinjerna för respektive grupps arbete.

Grön flagg

Nu har vi äntligen fått grön flagg här på Måttundsskolan. För att få grön flagg så måste man ha en fungerande kompost, källsortera och återvinna

saker. Vi ska lära oss kretsloppstänkande. När vi invigde grön flagg så hade vi en skördefest. Lärare och elever gjorde mat som vi sedan åt. Rektorn, Ingabritt, höll ett tal när vi hissade flaggan som alltid kommer att vara uppe så länge vi har grön flagg. Annica Sundström från Barn- och utbildningsnämnden höll också ett tal.

Grön flagg är ett projekt för miljöcertifiering av skola och förskola.

Kuriren och NSD kom och fotograferade oss när vi gjorde mat. Föräldrar, barn och personal åt maten som vi hade lagat.

Pierre, Tobias L. och Sofia

Läsprojekt

Vi på Måttsundsskolan håller på med ett läsprojekt. Vi läser 30 min varje dag under hela läsåret. Alla på skolan läser en bok utom dom som inte kan läsa själva, dom läser lärarna för. Vi i 4-5-6:an får skriva en recension när vi har läst ut en bok. Det finns många olika sätt att skriva recensioner på t.ex. rita en bild som hör till texten eller skriva en dikt. Varje fredag får vi skriva hur många sidor vi har läst under veckan som gått eller om vi har läst ut en bok skriver vi en recension av boken.

Alla på skolan läser samtidigt och sitter på sina platser för att det ska vara lugnt i skolan. Vi får därför inte springa och låna böcker under lästiden. Vi får låna böckerna innan vi ska läsa. Vi håller på med projektet därför att man ska bli bättre på att läsa.

Helene och Andreas

Vallen

Vi åkte buss till Vallen. När vi kom dit fick vi våra rum. Vi fick bo två eller tre i varje rum.

Sedan berättade ledarna vilka regler som gällde. När det var klart fick vi leka. En lek hette "Hur mycket är klockan farbror Lejon?"

Mellan lekarna vilade vi på våra rum och åt chips. Ibland försvann det chips och godis. Sedan fick vi gå på "sakletarjakt". Vi sökte en blå sten. Jakten gick i skogen. En osynlig trollkarl som hette Mordo, hade tagit stenen. En kråka, mus, spindel, padda och döskalle hade han på sitt lag. På kvällen när det var mörkt fick vi följa en stig med värmeljus in i skogen. Där träffade vi gammelmor. Hon läste en saga för oss.

Glada barn och ledare i Vallen

Senare på kvällen grillade vi korv och pinnbröd på stranden.

Nästa dag fick vi lära oss mycket om småkryp i vattnet och på land. Vi gick också en promenad upp på berget.

Det var en annan skola samtidigt som oss på Vallen. Innan vi for hem lekte vi lekar med dem på ängen. Vi körde ett tåg.

Hela tiden fick vi god mat. Vi åt pyttipanna och makaroner och köttbullar. Vi fiskade också då och då. Joel fick ett napp, men den smet.

Erik, André, David, Marcus, Niklas och Joel

Ljusstöpning

Vi har stöpt ljus i skolan. Alla barn stöpte ljus i musiksalen, vi gick dit i grupper. Vi stöpte 100 ljus, som vi sålde på 1:a adventsmarknaden i Medborgarhuset. Vi har stöpt i flera år nu, så vi tycker att det är ganska lätt, men ljusen får inte bli krokiga. Man måste doppa dem massor av gånger innan de blir nog tjocka.

På bilden är det Frida och Emma som håller i ljus, som är nästan färdiga.

Choenoplectus eller grönsakerna som fastnar på gädddraget.....

Säv alltså. De där långa gröna stråna som växer i stora ruggar ute i vattnet. Det finns två sätt att se på säv; som en biologisk art i Måttsundsfjärden eller eländet som man alltid fastnar med dragen i.

Rättare sagt det *fanns*. Vi har under hösten lärt oss ett tredje och väldigt roligt sätt att se på säv. Är ni nyfikna nu..? Nåja vi har inte enbart tittat på den, vi har *känt* på den också. Vi har gått framåt genom att gå i cirkel. Studiecirkel.

Meeri lär Eva hur man flätar en korg

Vi har alltså haft studiecirkel i sävslöjd. Och vet ni? Det är roligt. Man kan göra en massa olika roliga saker med de där långa, gröna, geggiga stråna vi drog upp ur vattnet en kväll i somras. Man kan tvätta stråna i flera timmar, sen kan man ha jätteroligt när man ser dom torka i flera veckor. Det blir liksom roligt väldigt länge....

Men sen kommer det roligaste, man pratar och fikar med en massa trevliga människor. Deltar i studiecirkeln alltså.

'Måttundsbockar' har en egen stil

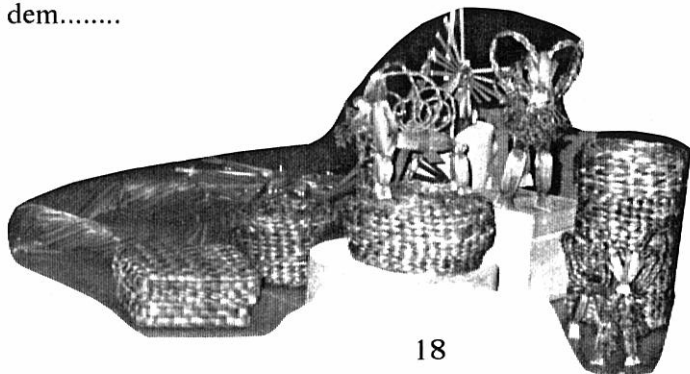
Vad vi har lärt oss??? Ja, göra lite olika saker av stråna.
Och vilken rolig kursledare vi har haft. Meeri. Och så otroligt fina saker
hon hade gjort av säv som hon hade med och visade oss.
Vad vi har gjort??? Ja, olika saker av sävstrån.

"Sävstrån kan man göra en himla massa roliga saker av"

....Jaså, du vill veta *vad vi har gjort av stråna*. Sävstrån kan man göra en
himla massa roliga saker av. Fast jag tror att det är svårt att göra gädddrag
av dem.....

Anna-Karin

Hemman nr 7 Nils Davids (Nisdåvis)

Inget av Måttsunds stamhemman har väl genomgått fler delningar än Nisdåvis. Det har resulterat i ett antal nya hemman och en mängd tomter. Om man studerar Lantmäteriets senaste kartor märker man, att de flesta tomter på Gultmalvägen, Skogsbrynet och Kläppvägen ursprungligen hört till hemman nummer 7.

I en handling från år 1502 kan man läsa om en tvist gällande Prästbordets* fiskevatten. En av tolvmännen (nämndemännen) var "Dauit i Mottaswnda". Denne Dauit (David) kopplas gärna ihop med gårdsnamnet Nisdåvis, även om en viss osäkerhet finns. Men namn gick ofta i arv och David har förekommit på hemmanet i flera generationer.

En son till Dauit, Larrens (Lasse) Davitsson var på sin tid den störste bonden i byn. Han var också birkarl och det var väl hans affärsverksamhet som höjt hans förmögenhet. Inga uppgifter finns om att han liksom fadern någon gång fått förtroendet att sitta i nämnden, men en gång hamnade han på den andra sidan skranket. Flera birkarlar från Luleå dömdes vid 1539 års sommarting till böter för att de "lägrat sine lappekoner". En av dem var Lasse Davitsson.

Näste man som man kan koppla till hemmanet är Nils Larsson, som får antas vara Lasse Davitssons son. Under åren 1554 och 1559 är Olof Nilsson nämnd i skattelängderna. Troligen rör det sig om en son, som företräder fadern Nils Larsson. Denne var också birkarl, som mellan åren 1572 och 1590 till Stockholm levererade 27.326 kg fisk, 4.720 st skinn och 170 kg smör. Två tredjedelar av fisken var torkad. Vid uppbörderna till Älvsborgs lösen 1571 var Nils Larsson en av de sju förmögnaste i socknen och kunde gott tåla en jämförelse med hela landets rikaste bönder vid denna tid. Hans egendom bestod av 201 lod silver, dessutom koppar, tenn och mässing och 120 marker i penningar. Han hade 12 kor, 5 ungnöt, 15 får, 12 getter, 2 svin och 3 hästar till ett värde av 30 marker. Hans sammanlagda förmögenhet värderades till 1180 marker och 7 öre och i skatt betalade han 7 1/2 lod silver, 40 marker och 1 öre i penningar.

Mellan åren 1588 och 1599 heter ägaren David Jönsson. Möjligen är han svärson till Nils Larsson. Eller handlar det om en helt ny släkt?

* Prästbordet = Kyrkans markområde i Gammelstad.

Denne David torde ha haft minst tre söner, Lars, Nils och Olof. Lars finns i skattelängderna mellan åren 1616 och 1632 och Nils 1635 till 1659. Olof antas vara den Olof Davidsson som gett namn till gården "Dåvis" i Gäddvik.

I boskapslängden från 1623 framgår att Lars Davidsson var ägare till "1 häst, 1 stoo, 8 koor, 2 quigor, 3 g (gamla) fåhr, 4 u fåhr, 2 g getter, 2 u getter, 1 u swyn." En viss förändring av djurbestånd och förmögenhet har skett på femtio år. Tolv år senare, 1635, beskrivs brodern Nils Davidsson som utfattig och gården som ödehemman. Under denna tid minskar också värderingen av densamma från 5/8 till 3/8 mantal. Dock är det väl denne utfattige bonde som för snart 400 år sen fick ge hemmanet det namn det fortfarande bär.

I jordeboken för 1660 är det David Nilsson som svarar för nr 7, men åren därefter och till 1687 är han utbytt mot Anders Nilsson eller dennes hustru Brita. Undantagna åren 1674 till 1678 då Nils Nilsson är antecknad. Förmodligen är alla tre söner till Nils Davidsson.

David Nilsson har minst två söner, Nils som gifter sig 1689 och flyttar till Ersnäs och Jöns som gifter sig 1690 och flyttar till Sunderbyn.

Anders Nilsson, som fick tillägget "Unge" för att skilja honom från en annan måttsundsbo med samma namn, bör ha varit född omkring 1640. Han var gift med Brita Mårtensdotter Bagare född i Brändön 1646. Efter makens död omkring 1680 gifte Brita om sig med borgaren Lars Olofsson. I detta äktenskap föddes minst två barn, sonen Mårten 1685 och dottern Karin.

Mellan åren 1718 och 1724 var Mårten Larsson antagen som soldat för Sedigroten i Måttsund. 1721 gifte han sig med Sara Olofsdotter från Kallax. Makarna begåvades med inte mindre än tolv barn, men sju av dem dog vid späd ålder. Mårten Larssons syster Karin bodde på gården liksom flyktigpigan Maria vilken "*kan läsa finska och i bok svenska något litet*".

Därmed kom hemmanet att i fortsättningen ägas av en helt ny släkt, eftersom Mårten var son till den i gården ingifta Brita och hennes andre make.

I 1728 års generalmönsterrulla kan man läsa:

Lars Olsson nu Mårten Larsson. Öppen åker 2 1/2 tl. i lunda 3/4 tl. Svag åkerjord. Försvarlig eng. Slett skog. Medelmåttigt mulbete. Del i sågen. Medelmåttigt Notfiske. Medelmåttig gård.

Vid 1750 års jordrannsaking beskrivs hemmanet så:

3/8 Mantal Krono. Åbos af Mårten Larsson, som skal efter Nämndens intygan förswarl. bebyggt hemmanet, och ägorne så häfdat at å Åkerjorden utsås Årl. 4 tunnor Korn, och af ängslägenheterne underhålles 1 häst, 9 kor, 2:ne unga Nöt och 9 får. Under detta hemman innehafwes 6 lass äng i Alwik.

Av de fem barn som makarna fick se växa upp gifte sig äldsta dottern Brita med änkemannen Pär Ersson på nr 13 Pärejsch. Maria flyttade som gift till Svartlå, Isak blev genom giftermål bonde i nr 2 Kneot, Mårten blev bonde i Kallax och Lars övertog fädernegården.

Lars Mårtensson var född 1724 och gifte sig 1748 med Maria Pärsdotter från hemman nr 10 Pärnösch. Makarna fick fem barn. Den äldste Mårten förblev ogift medan hans syskon alla blev brukare av och bosatta på Måttundshemman. Pär övertog hemmanet efter fadern. Lars blev brukare av nr 14 Hära, Nils av nr 1 Möyr och Sara gifte sig med bonden Nils Olofsson på nr 5 Lääx.

Lars Mårtensson avled i lungdot. I dödboken skrivs efter hans död "Har varit stilla och munter i umgänget varit"

Pär Larsson var född 1751. Hustrun Christina Eriksdotter var dotter till soldaten Eric Jönsson Rifjärn från Svartlå. Hon gav livet åt fyra döttrar och två söner. Tre av barnen dog som helt små. Christina själv fick år 1800 sluta sina dagar "uthi Bröstwerk" bara 43 år gammal. Troligen menades därmed lungdot, samma sjukdom som senare drabbade andra familjemedlemmar. Redan året efter gifte Pär Larsson om sig med Cajsa Jönsdotter från Björby. Hemmanets skötsel delades från 1804 med svärsonen Jöns Berggren från Bälänge, som då gift sig med Pär Larssons äldsta dotter Maria Stina.

Knappt ett år efter giftermålet avled den unga hustrun i lungdot och Jöns Berggren flyttade från gården och byn.

1810 är Maria Stinas yngre bror Lars Pehrsson skriven som ägare av Nisdåvis. Knappt 19 år gammal hade han gift sig med Anna Cajsa Olsdotter. Anna Cajsa, som var sju år äldre än sin make, var dotter till smeden Olof Ersson på nr 12, den man som gett namn åt gården "Oläisch".

Av parets sju barn dog två som späda. Det fjärde barnet var Olof född i februari 1811. I juli samma år dog farfadern Pär Larsson av lungdot. Drygt två veckor senare drabbades familjen åter av sorg, när den halvårsgamle Olofs liv var tillända.

Omkring år 1830 skedde en delning av gården, som ditintills omfattat 3/8 mantal. Äldste sonen Nils Petter Larsson som 1828 gift sig med en soldatdotter från Nederkalix, Maja Cajsa Johansdotter, skrevs för 1/8 mantal. Hans del minskade efter hand som försäljning av mark förekom. Nya hemman kom till och omkring 1850 omfattade Nils Petters ägodel endast 1/32 mantal.

1834 gifte sig Lars Pehrssons äldsta dotter Stina Caisa med Johan Petter Larsson från Persön. Återigen var det dags att dela stamhemmanet och 1/16 mantal avstyckades till de unga. Redan fem år senare avled Stina Caisa och två små flickor Eva Caisa 5 år och Anna Stina 3 år blev moderlösa. Fadern gifte om sig med Anna Greta Nilsson och familjen flyttade till Persön.

Nils Petter Larssons son Lars Anton Nilsson gifte sig 1866 med Anna Stina Johansdotter, den yngre av kusinerna från Persön. När deras son föddes samma år, skrevs Lars Anton som bonde, vilket väl tyder på att han skulle driva föräldrarnas hemman vidare. Hustrun avled emellertid i samband med födseln och den lille sonen följde henne två månader senare. Den unge fadern gav då upp och i oktober 1867 tog han ut flyttningsbetyg till Norge. Möjligen blev grannlandet bara en anhalt på en längre resa till Amerika. Lars Antons föräldrar beskrevs som "fattiga" och bodde inhyses, medan hemmansdelen övertagits av andra.

Näste ägare till stamhemmanet Nisdåvis blev Johan Erik Sundbom. Han var född i Råneå och gifte sig 1843 med Lars Pehrssons yngsta dotter Sara Greta. Tio barn föddes i detta äktenskap. En dotter dog som spädbarn, en son i treårsåldern och en som nittonårig. Dödsorsak har inte angetts i dödboken.

Alla de övriga sju barnen blev Måttssund trogna. Johanna, som var född 1843 och äldst, gifte sig med Gustaf Larsson på Myrhemmanet. Maria född 1859 gifte sig med Nils Erik Vikberg i Buss. Johannes född 1856 kom till Vesmärsch genom giftermål med Greta Kajsa Vestman. De övriga återfinns nedan på olika delar av stamhemmanet, Anna Greta född 1848 i Bälinsch, Lars Erik född 1851 i Lässes, Isak Aron född 1865 på nr 7:13 Lotta, medan Nils Petter född 1854 övertog stamhemmanet reducerat till 1/8 mantal.

1880 gifte sig Nils Petter Sundbom med Christina Johanna Öström från nr 4 Schwiddja. Av de tre äldsta barnen, som alla var pojkar, dog två som spädbarn. Därefter fick makarna fyra döttrar och ytterligare tre söner.

Nils Petter Sundbom avled redan 1904, bara 50 år gammal. Äldste sonen Johan Linus född 1882 var då 17 år gammal och den yngste Albin var 4 månader. Änkan skrevs som ägare till hemmanet och Johan Linus som jordbrukare. Tillsammans med modern och syskonen drev han jordbruket vidare tills han dog ogift 1939. Brodern Nils född 1894 blev genom giftermål med Hulda Hermansson bonde på nr 1 Möyr.

Nisdåvis

De yngre bröderna, John född 1896 och Albin född 1904, blev kvar på hemgården. Av systrarna blev tre bosatta i Måttund. Margreta född 1887 gifte sig med Janne Danielsson, Hilma född 1889 med Arvid Palmgren, Fia född 1899 med Egon Isaksson medan Signe född 1891 som gift blev bosatt i Sunderbyn.

John Sundbom gifte sig med Hulda Larsson från nr 3 Äirik. Av deras fem barn dog två som helt små. Sönerna Åke, Sune och Arnold har blivit hembyn Måttund trogna. John Sundbom avled redan 1954 endast 57 år gammal medan hustrun levde ända till 1993 och var då 98 år.

Albin Sundbom förblev ogift.

Han avled 1980.

Nuvarande ägare till Nisdåvis är
Sune och Anna-Lena Sundbom.

Bomärke

Lasses (Lässes)

Lars Erik Sundbom, Johan Erik Sundboms äldste son, gifte sig 1876 med Kristina Fredrika Johansdotter från hemman nr 6 Buss. Boningshuset bör ha uppförts ungefär vid denna tid och gården kom att kallas Lässes efter ägaren. Inte mindre än fjorton barn föddes åt dessa makar. Men flera dog som barn före fyra års ålder.

Äldste sonen Helmer Sundbom född 1883 övertog jordbruket efter föräldrarna, när fadern dog av hjärtförslamning redan 1909 bara 57 år gammal. Men Helmers liv blev ännu kortare. När han 1919 avled av tuberculos 36 år gammal hade han, förutom fadern, mist åtta av sina syskon.

Nu blev det brodern Axel Sundbom född 1891 som fortsatte att driva jordbruket. Hans två äldre systrar, Anna född 1877 och Edla född 1885 hade gift sig och flyttat hemifrån. Kvar i Måttund fanns bröderna Gustav född 1886 och Valdemar född 1893.

Axel gifte sig 1936 med Nanny Sundqvist från Piit. Makarna fick inga barn. När Axel avled 1966 var jordbruket avvecklat. Maken levde till 1968.

Lässes

På fastigheten bor nu Axels brorson Per-Olof Sundbom med hustru Siv och sonen Christer med familj.

Per-Olofs far Gustav Sundbom var snickare, men drev också affär under några år. Han gifte sig 1915 med lärarinnan Agnes Andersson som kom från Skellefteå och hade tjänst i Måttundsskolan. Makarna byggde ett hus intill föräldrahemmet och där föddes deras son Bengt 1916. Han kom senare att bo i Bergnäset och avled där den 15 oktober detta år. 1917 föddes ännu en son, som efter bara två månader dog av "medfödd svaghet". Tre månader senare avled hans mor av lungsot.

1926 gifte Gustav Sundbom om sig med Tea Granström, även hon från Skellefteåtrakten. Makarna fick fem barn. Det första, en son, dog som spädbarn. Inga-Lill gift Nordström bor i Ale, Lars-Erik är, liksom Per-Olof, bosatt på Lässes och Irja finns i Gammelstad.

Även Valdemar Sundbom blev bosatt intill sitt hem. Första hustrun Olga Jonsson kom från Jonsors uppe i Sörsåtet. Bara 28 år gammal avled hon drabbad av lungsot och hjärtåkomma. Då hade makarna en liten son, Sigurd, knappt 3 år gammal. Sigurd, som med sin familj bodde i Kläppen, avled 1994. Valdemar gifte om sig med Estrid Jakobsson från Mörön. Tillsammans fick makarna fem döttrar och en son. Dottern Siri dog i 14-årsåldern och sonen Arne blev bara 5 år gammal. Döttrarna Stanny och Aina finns fortfarande i Måttsund, Berit bor i Bergnäset och Kristina i Umeå.

Berlins (Bälinsch)

Johan Erik Sundboms dotter Anna Greta gifte sig 1875 med Karl Jakob Berlin. Åt makarna avstyckades 1/32 mantal från hustruns hemgård. Den nya gården kom att kallas Bälinsch.

Berlin var son till fältjägaren Hans Petter Lind vilken redan 1845 var ägare till 1/16 mantal av hemman nr 7. Karl Jakob valde det släktnamn fadern haft innan han blev soldat.

Bälinsch

Dessa makar fick åtta barn. Fyra dog som små och när den yngsta, Anna Nikolina föddes 1892, dog också modern av barnsängsfeber. Fadern gifte om sig några år senare med Anna Sofia Danielsson från nr 14. Även hon dog av barnsängsfeber och den son hon födde blev bara 3 månader gammal.

Berlin gifte sig tredje gången med änkan Brita Katarina Björklund från Brändön. 1918 flyttade makarna till hustruns hemby.

Näste ägare av Bälinsch blev Elis Johansson från nr 13 Päreisch och Jenny Larsson från Röllosch. De gifte sig 1915 och fick tre döttrar. Alva, Inga och Signhild. Redan 1922, när de tre flickorna var sex och tre år samt 9 månader gamla, dog fadern av lungsot. Ett arbetsamt och tungt liv började för deras 35-åriga mor.

Bälinsch nuvarande invånare är Ingas son Kjell Sundberg med hustru Sigrid.

Lotta

På en del av Nisdåvishemmanet uppförde Isak Aron Sundbom, Johan Eriks yngste son, sin fastighet. Denna kom märkligt nog att benämnas med hustruns namn. Kanske berodde det på att Isak var ett vanligt namn i Måtsund vid denna tid. Hustrun hette Anna Charlotta Norlin och var född i Bensbyn och både hon och gården kallades Lotta. Isak var skomakare. 1894 fick makarna en son, Sven, som dog av lungsot bara 7 månader gammal. 1896 föddes Mimmi och 1899 ännu en son, som fick sin brors namn. Den nye Svens dog av difteri tre år gammal. Denna sjukdom benämndes då strupsjuka eftersom struphuvudets slemhinna ofta angreps och starkt försvårade andningen. Nu är denna sjukdom utrotad i vårt land genom att alla spädbarn vaccineras.

1902 föddes Elin, 1905 Selfrid och 1907 Frida. Selfrid blev bara 1 år och Frida dog 6 månader gammal av hjärnhinneinflammation. En och en halv månad tidigare hade tuberkulosen tagit hennes far. Den hårt drabbade modern Charlotta fick lunginflammation och ett halvår efter Isaks död var också hon borta. Kvar fanns bara Mimmi knappt 12 år gammal och Elin 6 år. När Mimmi som 16-årig emigrerade till Nordamerika blev Elin ensam kvar av familjen. 1926, när hon var 23 år gammal, fick också hon lämna det liv som gett henne så många sorger.

Lotta blir Julia

Nästa ägare till samma fastighet var Bror Adolf Öström född i nr 2 Kneot 1885 och Julia Elise Jonsson född 1888 i nr 10:9 Jonsors. I folkmun fick gården ett nytt namn, också denna gång efter husets kvinna. Sonen Emil föddes 1910 och tvillingarna Artur och Allan 1917. Den senare blev bara några dagar gammal. Dottern Judevia föddes 1920.

Sen 1971 ägs fastigheten av Ove och Agneta Myrevik.

Julia och Hagbo

Hagbo

Emil Öström gifte sig 1931 med måttsundsflickan Fia Sundvall. På en del av föräldrarnas fastighet uppförde de ett hus till sin familj. Familjen bytte sitt i Måttsund ofta förekommande efternamn mot Önneryd. Tre barn, Olov, Bernt och Birgitta växte upp i hemmet. Fastigheten såldes 1958 och familjen flyttade till Luleå. Sönerna är numera tillbaka i byn, men har valt sommarparadiset Börtnäsheden som året-runt-boende.

I deras gamla hem bodde under flera år familjen Bertil och Birgit Jonsson. Nu är det Mattias Ahlman och Angelica Lundström som är dess invånare.

Denna presentation tar inte upp alla av Nisdåvis tidigaste avstyckningar. Av utrymmesskal får några sparas till nästa nummer av Måttsundarn.

Ingrid Vikström

Måttsundsbor berättar

Möyr-Nils, Nils Sundbom 1894-1972, född i Nisdåvis, berättade en gång för Erik Nilsson följande:

Som barn vistades han ibland vid Lillviksbodarna, där föräldrarna hade sin fäbod. Platsen kallades också Kvarnbodarna, eftersom bönderna där hade två kvarnar. En damm hade också byggts vid vardera kvarnen för att få ordentlig skjuts på kvarnhjulet, när det var dags att mala.

Nils hade en lekkamrat från Lääx (möjligen Hilding som var ett år yngre). En dag tävlade de båda pojkarna med barkbåtar i strömfåran nedanför dammen. De tyckte att farkosternas fart var för dålig och efter en stunds diskussion kom de överens om att öka vattenflödet genom att öppna dammluckan. De hade sett hur de äldre gjorde och med förenade krafter lyckades de. Vad de inte hade tänkt på var att Sevälinsch-moran, Maria Danielsson, hade sin mjölkflaska för kylning nedanför dammen. Det var inte bara barkbåtarna som fick en snabb resa med strömmen. När moran upptäckte att hennes flaska hade flutit bort, blev det ett fasligt liv. Nils och kamraten ansåg det vara säkrast att gömma sig i skogen till dess moran, som inte bodde vid bodarna nattetid, hade vänt hem till byn.

Vid ett annat tillfälle lekte Nils och kamraten i kvarnhuset. Korna var som vanligt släppta på skogen. En ko hade fått stanna på vallen för att hon var "oxvriden" (brunstig). När pojkarna kom ut från kvarnen, kom kon emot dem, bölande och hotfull med sänkt huvud. Pojkarna skyndade tillbaka in i kvarnhuset och vågade inte ut förrän det blev kväll och mjölkerskorna föst in korna i lagården.

Gunnar Johansson har flera gånger i sin konst skildrat bondens arbete. Född i ett bondehem är han väl förtrogen med vad detta innebar i början och en bra bit in på det förra seklet. (Fast det där med bondens semester hör nog till en senare tid.)
Här skildrar Gunnar också i diktens form en bondes år.

Bondens år

Nu är vårens ljusa tid
kommen här i Norden
Midnattssolen klar och blid
skänker liv åt jorden
"Alla fåglar nu man hör
stämma upp sin sång i kör
våren nu oss gläder"

Rätta tiden sätta så
när det börjar grönska
Och att ymnigt skörda få
det är vad vi önska
"Alla fåglar nu man hör
stämma upp sin sång i kör
våren nu oss gläder"

Nu när bonden sått sin teg
tid det är att släppa
alla djuren ut på bet
på den gröna täppa
"Alla fåglar nu man hör
stämma upp sin sång i kör
våren nu oss gläder"

Efter några dagar gått
midsommarafton firas
Gräs och blommor i stort mått
omkring majstång viras
"Vackra blommor nu man ser
marken all sin fågring ger
Sommaren oss gläder"

Slåttertid nu inne är
höet skall i ladan
Nu blir möda och besvär
tills det är avklarat
"Vackra blommor nu man ser
marken all sin fågring ger
Sommaren oss gläder"

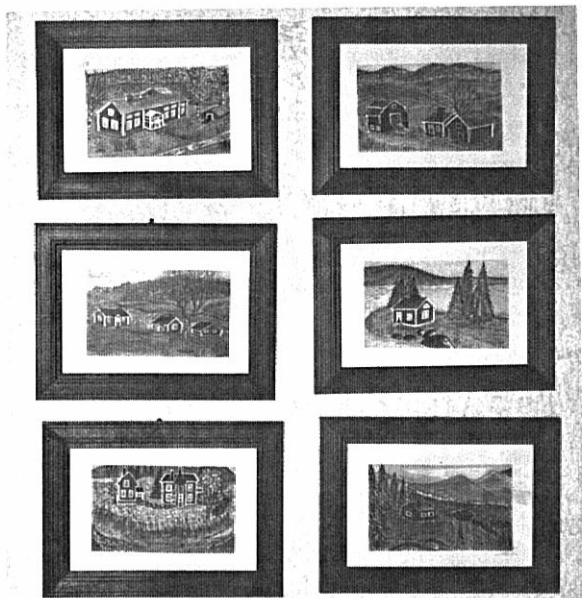
Och när höet bärgats har
tid det är att fara
På semester några dar
bonden nu kan vara
"Vackra blommor nu man ser
marken all sin fågring ger
Sommaren oss gläder"

Sommartiden går mot höst
nu får man uppskåra
Oss till nytta och till tröst
marken frukter bära
"All den näring som vi fått
blir till nytta och allt gott
Hösten nu oss gläder"

Vinterdagens korta längd
och dess långa nätter
Mörker kyla snö i mängd
över berg och slätter
"Snökristallen klar och ren
gnistrande i solens sken
Vintern nu oss gläder"

Konstnär som arbetar i det tysta

Då och då upptäcker man, att det lite varstans i byn finns konstnärer vars alster få känner till. Av en händelse fick jag för ett par år sen se Hedvig Isakssons små miniatyrhus. Efter en hel del övertalning har jag fått lov att fotografera dem.

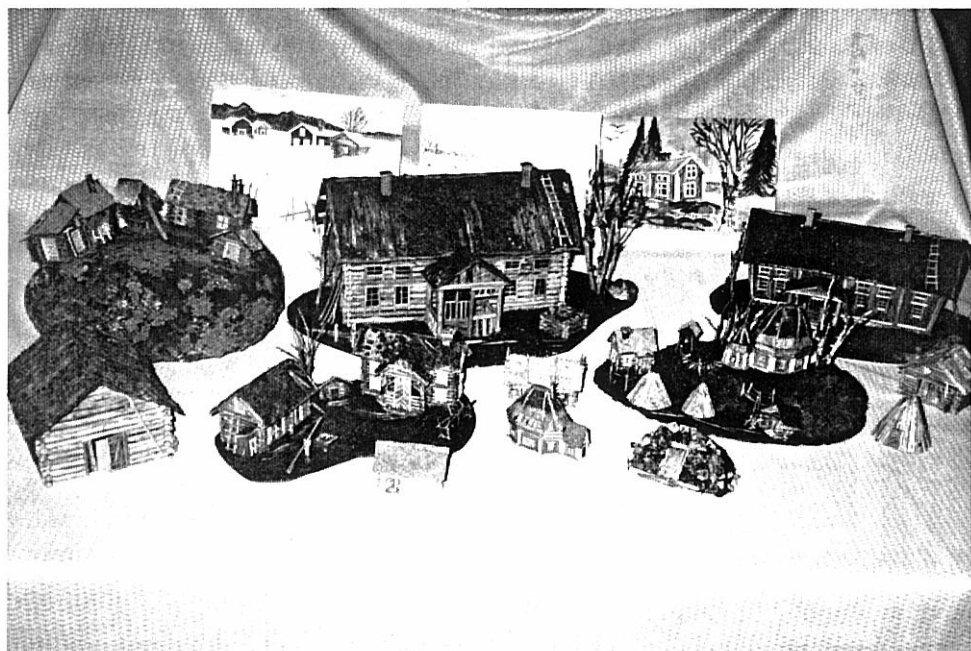

För många år sen började Hedvig måla akvareller. Då och då hän-der det fortfarande att hon fattar penseln. Det blir små tavlor där motiven ofta är gamla rödmålade hus, som man känner igen från Måtsund och makens hemby Bjurträsk.

För fyra - fem år sen fick Hedvig idén att avbilda samma och liknande hus tredimensionellt. Men det har också resulterat i lador, härbren, sommarlagårdar, samevisten och gamla kyrkor. Vid utflykter i hembygden och till olika platser i Norrbotten fotograferar Hedvig sina förebilder och sen börjar byggandet hemma.

Det material hon använder är mestadels hämtat från skogen. Små, små stenar används till grund och pinnar av sälg utgör timmer. Till innertaken använder hon träfritt papper, för att de ska behålla formen. Tak och väggar kläs med sälgbark. Hänglav torkas, smulas sönder och limmas fast på tak och markplatta. Annat material som används är lavar från marken, vindpinad ved och torra tall- och grankvistar.

Helt okända är emellertid inte Hedvigs alster. Hennes hus har ställts ut på Luleå lasarett, där Hedvig haft sin arbetsplats samt vid Vårdhögskolan i Boden. I höst visades de i samband med Arkivens dag på Björkskatan.

Numera är det just på Björkskatan som Hedvig har sin arbetsplats. Till-
sammans med allt arkivmateriel i Norrbotten ska gamla patientjournaler
från lasarett och vårdcentraler arkiveras där. Hennes och de två
arbetskamraternas uppgift är att scanna journalerna och föra över viktiga
uppgifter till datan i länets numera "pappersreducerade" sjukvård.

Det är fortfarande Landstinget som är Hedvigs arbetsgivare. Från att
tidigare ha haft en deltidstjänst som barnsköterska, arbetar hon nu heltid i
sin nya funktion. Det finns hur mycket arbete som helst, berättar hon, och
dagarna går fort.

På kvällarna behöver mamma Berta 95 år Hedvigs hjälp och dessutom
kräver dottersonen ibland att mormor ställer upp som barnvakt. Så det blir
inte så ofta tid för husbygge. Vi hoppas dock att fler ska få möjlighet att
beundra Hedvigs skapelser. Kanske kan det ske i samband med
Måttsundsdagen nästa år.

I.V.

Ny i byn

Hej Måtsundsbor!

Efter ett par år i stan kände vi att det var dax att komma ut i friska luften.

Frågan var VAR?

Blickarna riktades i alla väderstreck och snuddade också en gång på Måtsund. Fast då kändes det väldigt långt från stan! (Hur nu det kunde komma sig?)

Men, så i fjol vinter dök det plötsligt upp ett hus som var omgivet av 1 m snö och med berget och alla dess djur in på knuten. Kunde detta vara något att ha?

Svaret vet vi nu - och det är JA.

Vi trivs jättebra i området och går nu i väntans tider

Vi - det är Magnus Lidberg och Cecilia Bergenudd och sist, men inte minst (utan störst!) det svenska halvblodet Felicia som bor på Bergnäsets stall.

På dagarna jobbas det med elkraft resp. byggtekniska frågor i stan med förhoppningsvis gott resultat.

Vintriga hälsningar från oss på Långbackavägen 33!

Magnus, Cecilia och Felicia

(Vad är det vi väntar på? --- Jo, Bredband!)

Måttsund by vid tidigare sekelskiften.

År 1600, för 400 år sen, fanns 10 hemmansägare i byn. Då ingick Kallaxheden i byns ägor. Tillsammans ägde dessa bönder 41 kor och 10 hästar.

År 1700, för 300 år sen, var Måttsunds folkmängd omkring 85 personer. 15 personer var hemmansägare.

Detta år anlade byns bönder sågkvarnar vid Nötboträsket (Sågträsket) utan att ha laga tillstånd. *"Skogen till dessa sågkvarnar är alldeles förödd för att byn hade sig måst betjäna af grantimmer till husbehof att såga bräder av och sträcker sig denna ??? till 1/4 mil i längden och bredden, vahraf årliga tillvärkingen bestigit på alla 3 sågarna tillsammans 90 tålfter däraf avgiften betalt till Cronan efter Conthibutions Placktenna."*

Påhl Nilsson, ägare till hemman nr 12 Paal, betalade 3 daler till kyrkokassan som *hans salig fader Nils Hansson* långt tidigare blivit debiterad för på den gamla restlängden som *salig Herr prosten M. Nicholaus Plantin uppsatt*. Nils Hansson hade avlidit redan 1668.

År 1800, för 200 år sen, var folkmängden i byn omkring 130 personer. Av dessa var 23 bönder, 6 var drängar och 17 pigor. Endast ett barn föddes i byn. Barnantalet var 49. Inga äktenskap ingicks. 5 personer avled varav 4 var 70 år och äldre.

I sju familjer nyttjades tobak.

I måttsundsbornas bostäder kunde man räkna till sammanlagt 128 fönster (jämför med värdehöjande byggnadsdetaljer som ska uppges i nuvarande fastighetstaxering).

År 1900, för 100 år sen hade folkmängden stigit till 385 personer fördelade på 72 hushåll.

49 var hemmansägare, därav tre änkor (s.k. bondeenkor). De övriga familjeföreträdarna betecknades som inhyses, soldater eller pensionerade soldater, s.k. gratialister.

Sex par ingick äktenskap. I två fall var båda från Måttsund.

13 barn föddes detta år men en dog som nyfödd och två fick inte leva året ut.

Ytterligare fem personer avled, en sjuttonårig flicka av lungblödning och hennes nioårige bror fyra månader senare av hjärninflammation. De övriga tre var alla 82 år gamla.

Det talas ofta om klimatförändringar och forskare anser att vi går mot tider då vårt land kommer att få en betydligt högre temperatur. Somliga kanske ser fram emot en sådan förändring, medan andra oroar sig för följderna, såsom ännu värre översvåmningskatastrofer än dem vårt jordklot, och även vi här i Sverige, drabbats av detta år.

I NK:s helgbilaga den 11 nov. samt den 9 dec. har vi kunnat läsa om vädret för 100 år sen. Exakt samma väderleksbeskrivning skulle ha varit gångbar även detta år.

Kuriren för 100 år sedan

11/11

En ovanlig senhöst ha vi i år, åtminstone här vid kustlandet. Tills dato, och vi skrifva dock den 10 november, har snö ej fallit i så nämnvärd mängd, att den kunnat täcka marken, ej mindre bli kvarliggande. Väderleken har varit regnig, och med undantag för de senaste dagarna ha vi varit tämligen fredade för de kusliga höststormarne. Ännu ligger marken ofrusen, genomblött af det ihållande regnet. Älfvarne och de stora fjärdarne gå ännu öppna och såväl segel- som ångbåtstrafiken fortgår obehindradt.

9/12

Rödkallens fyr är ännu ej släckt. Däremot släcktes Germandöfyren den 1 d:s. Fyrmästaren, som samma dag inkom till staden, inberättar, att isen knappt var bärstark mellan Fjärdsgrundet och Kallaxön. Rönnskärslotsarne lämnade sin station i lördags.

Och så detta, något att notera i bredbandstider:

Telegrafstation i Boden öppnas af Telegrafverket den 11 d:s. Till föreståndare har förordnats e.o. telegrafisten A.D. Hamberg från Hernösand och till biträde å stationen e.o. telegrafisten C.E. Blomberg från Örnsköldsvik.

ÖNSKAR

MÅTTSUNDS INTRESSEFÖRENING